

Kysely SavoGrow-kuntien vanhus- ja vammaisneuvostojen jäsenille

Tammi-helmikuu 2022

Ikäasumisen Master Plan toteutti tammi-helmikuussa 2022 SavoGrow-alueen kuntien vanhus- ja vammaisneuvostojen jäsenille suunnatun kyselyn, jolla selvitettiin vastaajien näkemyksiä neuvostojen roolista, tehtävistä ja merkityksestä kuntien vaikuttamistoimieliminä. Kyselyssä haettiin tietoa myös siitä, millaisina jäsenet kokevat neuvostojen vaikutusmahdollisuudet ja yhteistyön päättäjien ja viranhaltijoiden kanssa sekä yhteistyömahdollisuudet alueen kunnissa toimivien neuvostojen kesken.

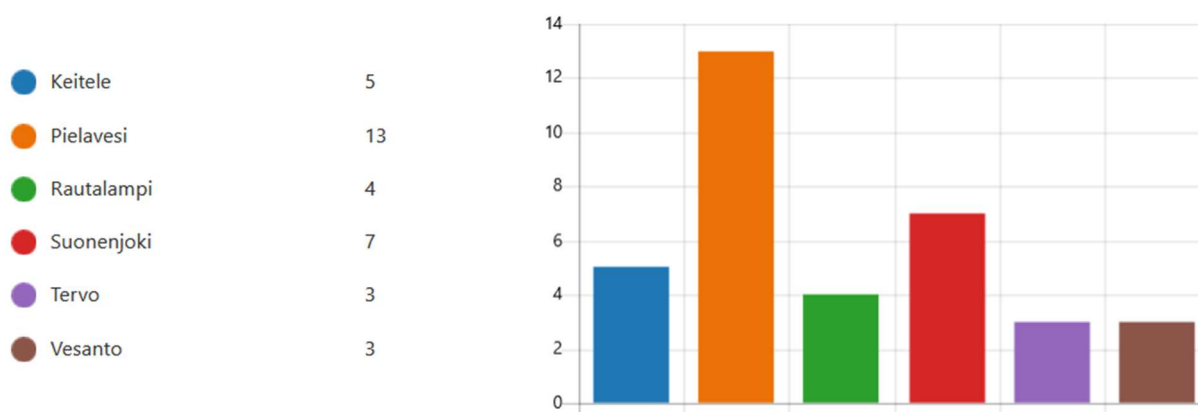
Kysely oli osa hankkeessa tehtävää tiedonkeruu- ja selvitystyötä ja sen tuloksia hyödynnetään tulevaisissa työpajoissa ja kumppanuuspöydissä pohdittaessa ikäihmisten asumiseen ja siihen liittyviin palveluihin liittyviä kysymyksiä.

Kysely toteutettiin 21.1.-15.2.2022 välisenä aikana. Kysely laadittiin Microsoft Forms -alustalla, ja siihen oli mahdollista vastata internetissä tietokoneella tai älylaitteella. Vastaaminen oli mahdollista myös paperilomakkeella.

Kyselyyn pyydettiin vastauksia sähköpostitse vanhus- ja vammaisneuvostojen sihteerien kautta jäsenille välitetyllä saatekirjeellä, jossa oli mukana linkki ja QR-koodi sähköiseen kyselyyn sekä pdf-tiedosto paperisen lomakkeen tulostamista varten. Kyselystä informoitiin ja paperisia lomakkeita jaettiin myös neuvostojen kokouksissa.

1. Vastaajan asuinkunta

[Lisätietoja](#)

Vanhusneuvostojen tai vanhus- ja vammaisneuvostojen kokoonpanot ja jäsenmäärät vaihtelevat kunnittain. Keiteleellä neuvostossa on 13 jäsentä, Pielavedellä 14, Rautalammilla 9, Suonenjoella 8 Tervossa 7 ja Vesannolla 6. Neuvoston sihteerinä toimii yleensä kunnan viranhaltija.

Kyselyyn vastasi 35 vanhusneuvoston tai vanhus- ja vammaisneuvoston jäsentä, mikä on 61,4 % alueen kuntien kaikista neuvostojen jäsenistä (57; ml. sihteerit).

Ahkerimmin kyselyyn vastattiin Pielavedellä, missä vastausprosentti oli 92,9 %. Muiden kuntien vastausprosentit olivat Suonenjoki 87,5 %, Vesanto 50,0 %, Rautalampi 44,4 %, Tervo 42,9 % ja Keitele 38,5 %. Pielaveden neuvoston jäsenten osuus kaikista vastaajista oli varsin korkea, 37,1 %, mikä saattaa vaikuttaa jonkin verran kyselystä saatuihin tuloksiin.

2. Minkälaisena koette neuvoston roolin ikäihmisten palvelujen suunnittelussa, järjestämisessä ja toteutuksessa?

Vastaajat kokivat vanhus- ja vammaisneuvostojen roolin tarpeellisena ja tärkeänä. Samalla vastauksissa nousi kuitenkin monesti esiin se, että rooli koettiin vähäisenä tai syrjäisenä.

Yleisesti vastauksista nousi esiin neuvostojen merkitys tiedonkulun ja tiedottamisen kanavana – niin kuntalaisilta päättäjille kuin päättäjiltä kuntalaistenkin suuntaan. Tiedon saaminen hyvissä ajoin koettiin tärkeänä. Tärkeänä pidettiin sitä, että neuvostoa on helppo lähestyä. Neuvostolla on mahdollisuus ja myös halu kuulla ikääntyneiden ja vammaisten ihmisten toiveita ja tarpeita sekä viedä niitä päättäjien tietoon jo asioiden valmisteluvaiheessa. Merkittävänä nähtiin myös se, että neuvoston kokoonpanossa on monipuolisesti ja kattavasti edustettuna paikalliset järjestö- ja vapaaehtoistoimijat.

Monessa vastauksessa viitattiin siihen, että ikäihmiset ja heitä edustavat tahot omaavat paljon asiantuntemusta, jota päätöksenteossa tulisi paremmin hyödyntää.

Osassa vastauksia neuvostojen roolia pidettiin pienenä, heikkona tai epäselvänä. Neuvostojen roolin kehittämistä ja tarkentamista pidettiin tärkeänä. Neuvostojen näkemysten kuulemisen ja huomioimisen käytän-

töjä nähtiin myös tarpeellisenä kehittää. Vastauksissa nousi myös esiin arvioita siitä, että kunnissa on alettu aiempaa paremmin huomioida ikääntyvän väestön tarpeita ja toiveita.

Muutamassa vastauksessa tuli esiin se, että neuvoston koettiin kokoontuvan varsin harvoin. Toimintaa tiivistämällä ja kokoontumisia lisäämällä arveltiin saatavan asioita ja aloitteita enemmän ja paremmin esiin. Neuvostojen roolin arveltiin myös korostuvan tulevaisuudessa.

3. Mitkä ovat mielestänne neuvoston tärkeimmät tehtävät?

Vastaajat näkivät neuvoston tärkeimpien tehtävien liittyvän tiedottamiseen ja vuorovaikutukseen, vaikuttamistyöhön, asiantuntemuksen hyödyntämiseen sekä asioiden esiin nostamiseen. Myös edunvalvontaa, kannanottojen ja aloitteiden laatimista, ikäihmisten puolustamista ja kuulemista sekä osallisuuden vahvistamista pidettiin tärkeinä tehtävinä. Käytännön toiminnasta esiin nousi yhteistyö kunnan hallinnon ja päättäjien sekä yhdistysten, yhteisöjen ja seurakuntien kanssa.

Tiedottamista, vuorovaikutusta, vaikuttamistyötä ja asiantuntemuksen hyödyntämistä pidettiin tärkeänä asumiseen, esteettömyyteen, hoivan tarpeeseen sekä osallisuuden vahvistamiseen liittyvissä asioissa. Neuvostolla arveltiin olevan hyvä tieto ja käsitys vanhusten ja vammaisten arjen ongelmista ja tarpeista. Vastauksissa mainittiin monesti neuvoston rooli asiantuntijaelimenä, jonka näkemyksiä tulisi kuulla aiempaa enemmän. Neuvoston nähtiin olevan tärkeä linkki ikääntyneiden kuntalaisten ja kunnan välillä. Neuvoston tehtävänä nähtiin myös ikäihmisten puolustaminen sekä työ vammaisten ja vanhusten palvelujen turvaamiseen vaikuttaminen.

4. Missä määrin asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa neuvoston mielipiteet ja aloitteet mielestänne huomioidaan?

[Lisätietoja](#)
 Insights

● Ei juuri lainkaan	1
● Melko huonosti	14
● Kohtuullisen hyvin	18
● Erittäin hyvin	2

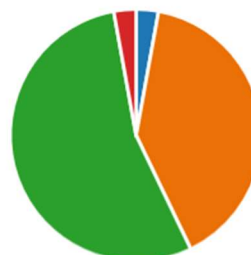

Vastaajista 57,1 % oli sitä mieltä, että neuvoston mielipiteet huomioidaan asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa kohtuullisen (51,4 %) tai erittäin hyvin (5,7 %). Vastaajista 42,9 % arvioi, että neuvoston mielipiteet ja aloitteet huomioidaan joko melko huonosti (40,0 %) tai ei juuri lainkaan (2,9 %).

5. Millaiset vaikuttamismahdollisuudet neuvostolla mielestänne on?

[Lisätietoja](#)
 Insights

● Hyvin huonot	1
● Melko huonot	14
● Kohtuullisen hyvät	19
● Erittäin hyvät	1

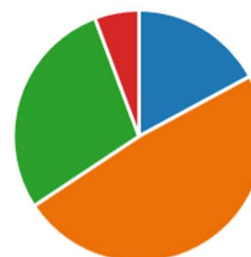

Vastaajista 57,1 % mielestä neuvoston vaikuttamismahdollisuudet ovat joko kohtuullisen hyvät (54,3 %) tai erittäin hyvät (2,9 %). Melko huonoina (40,0 %) tai hyvin huonoina (2,9 %) neuvoston vaikuttamismahdollisuuksia piti 42,9 % vastaajista.

6. Saatteko riittävästi tietoa kunnassa suunnitteilla ja valmistelussa olevista asioista?

[Lisätietoja](#)

● Ei juuri lainkaan	6
● Melko huonosti	17
● Kohtuullisen hyvin	10
● Erittäin hyvin	2

34,3 % vastaajista arvioi saavansa riittävästi tietoa kunnassa suunnitteilla ja valmistelussa olevista asioista kohtuullisen (28,6 %) tai erittäin hyvin (5,7 %). Melko huonosti (48,6 %) tai erittäin huonosti (17,1 %) tietoa arvioi saavansa 65,7 % vastaajista.

7. Millaisena koette yhteistyön kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kanssa?

[Lisätietoja](#)

● Hyvin huonona	2
● Melko huonona	8
● Melko hyvänä	21
● Erittäin hyvänä	4

71,4 % vastaajista koki yhteistyön kunnan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden kanssa melko hyvänä (60,0 %) tai erittäin hyvänä (11,4 %). Vastaajista 28,6 % koki yhteistyön melko huonona (22,9 %) tai hyvin huonona (5,7 %).

8. Miten vanhus- ja vammaisneuvoston roolia voisi entisestään kehittää?

Suunnitelmallisuus
Yhteistyö kunnan kanssa
Yhteistyö päättäjien kanssa
Edustus päätöksentekolimissä
Kuuleminen päätösten valmistelussa
Aktiivinen osallistuminen
Näkyvyyden lisääminen
Yhteiset tapaamiset
Oma budjetti
Kokousten lisääminen
Tapahtumiin osallistuminen
Asiantuntijoiden kuuleminen

Kysyttäessä, miten vanhus- ja vammaisneuvoston roolia voisi kehittää, yleisimmin esiin nousivat kuuleminen päätösten valmistelussa ja näkyvyyden lisääminen. Kehittämiskohteina nähtiin myös mm. yhteiset tapaamiset, yhteistyö päättäjien kanssa, oma budjetti sekä yhteistyö kunnan kanssa.

Tärkeänä nähtiin se, että vammaisia ja vanhuksia koskeissa asioissa neuvostoja informoitaisiin ja niille annettaisiin mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätösten tekemistä. Vastauksissa kaivattiin toimivaa käytäntöä lausuntojen ja näkemysten pyytämiseksi neuvostolta. Konkreettisina yhteistyötä ja vaikuttamista vah-

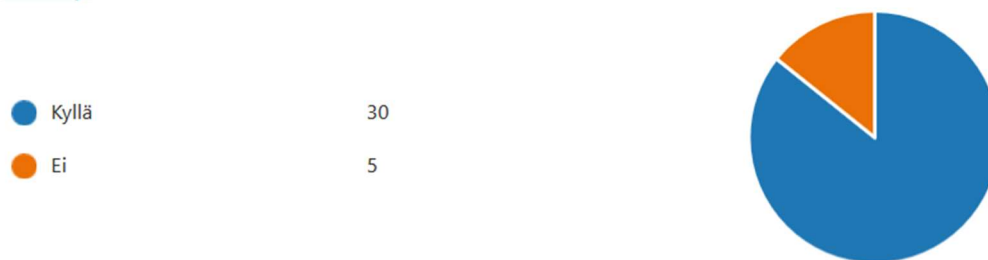
vistavina keinoina mainittiin mm. viranhaltijoiden ja johtavien päättäjien kutsuminen kokouksiin ja tilaisuuksiin sekä neuvoston edustajan osallistuminen päätöksentekokokouksiin.

Näkyvyyden ja tunnettuuden lisäämisen keinoina mainittiin tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen ja niihin osallistuminen, toiminnasta tiedottaminen, ”äänen pitäminen” sekä asioiden pöytäesiin tuominen.

Neuvostoille kaivattiin kunnan budjettiin omaa toimintamäärärahaa. Myös neuvoston kokousten määrän lisäämistä pidettiin tärkeänä.

9. Koetko tarpeelliseksi vahvistaa yhteistyötä SavoGrow-alueen kuntien (Keitele, Pielavesi, Rautalampi, Suonenjoki, Tervo, Vesanto) vanhus- ja vammaisneuvostojen välillä?

[Lisätietoja](#)

Vastaajista 85,7 % koki SavoGrow-alueen kuntien vanhus- ja vammaisneuvostojen välisen yhteistyön vahvistamisen tarpeelliseksi. 14,3 % vastaajista ei kokenut yhteistyön vahvistamista tarpeelliseksi.

10. Minkälaista yhteistyötä ja millaisissa asioissa alueen kuntien neuvostot voisivat yhdessä tehdä?

Asioiden valmistelu
Yhteinen tiedotus
Tiedon jakaminen
 Omaishoitajuuden tukeminen Yhteiset kannanotot
Yhteistyö HVA:n asioissa
 Oman kunnan huomioiminen
Hankkeet Tapaamiset
Yhteiset palvelut
Koulutus
Tapahtumat

Kyselyyn vastanneet jäsenet pitivät tärkeimpinä alueen vanhus- ja vammaisneuvostojen yhteistyön tärkeimpinä muotoina yhteistyötä hyvinvointialueen ja sen neuvostojen toiminnassa, tiedon jakamista sekä yhteisiä tapaamisia. Myös yhteisten palvelujen suunnittelu ja kehittäminen, yhteiset koulutukset ja tapahtumat sekä yhteinen tiedotus mainittiin monesti.

Pienten kuntien välinen yhteistyö nähtiin yleisesti tärkeänä. Hyvinvointialueen työn alkaessa alueen kuntien yhteistyön tiivistämistä ja hyödyntämistä toivottiin. Tiedon jakamista toivottiin kuntien neuvostojen kesken siten, että naapurikuntien käytäntöjä, kokemuksia ja osaamista voitaisiin hyödyntää yhdessä. Tiedottamista voitaisiin vastaajien mielestä tehdä yhdessä neuvostojen ja niiden toiminnan tunnetuksi tekemiseksi. Tässä konkreettisina keinoina mainittiin yhteiset tapahtumat ja tempaukset sekä yhteiset tiedotusmateriaalit.

Yhteistyön mahdollisuuksia nähtiin myös hankkeiden suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä asioiden yhteisessä valmistelussa. Myös yhteisten kannanottojen ja lausuntojen laatiminen nousi vastauksissa esiin. Yhteistyön tiivistämisen keinoina mainittiin mm. yhteiset kokoukset, tilaisuudet ja tapaamiset. Yhteistyön mahdollisuuksia nähtiin myös asumispalvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä sekä omaishoitajuuden tukemiseen liittyvissä asioissa. Ideoiden ja ajatusten kokoamista ja jakamista sekä ajatusten vaihtoa yhdessä pidettiin hyvänä mahdollisuutena. Tätä voitaisiin tehdä vierailuilla eri kuntiin. Myös vähintään kerran vuodessa järjestettävää yhteistä kokousta tai seminaaria ehdotettiin.

Parissa vastauksessa nousi esiin huoli siitä, että oman kunnan asiat saattavat jäädä vähemmälle, jos yhteistyötä kuntien välillä lisätään ja tiivistetään.

11. Millainen olisi mielestänne ihanteellinen ikäystävällinen kotikunta?

Neuvostojen jäsenten kyselyyn antamien vastausten perusteella ihanteellisessa ikäystävällisessä kotikunnassa on laadukkaat ja lähellä olevat, helposti ja tasavertaisesti saavutettavat palvelut. Apua ja tukea on

saatavilla niitä tarvitseville kotiin. Ikäystävällisessä kunnassa ikäihmiset huomioidaan. Yhteisöllisyys on tärkeässä roolissa ja tarjolla on monipuolisesti toimintakykyä ylläpitäviä harrasteita ja aktiviteetteja. Kunnassa tulisi olla tarjolla monipuolisia asumisratkaisuja sekä liikkumisen mahdollistava esteetön ympäristö. Myös hoivan riittävyys, turvallisuus ja ikäihmisten näkeminen voimavarana ovat vastaajien mielestä tärkeitä ikäystävällisen kotikunnan ominaisuuksia.

Palvelut mainittiin tavalla tai toisella noin joka kolmannessa vastauksessa. Tärkeimpänä toiveena nousi esiin, että palvelut ovat lähellä ja helposti kaikille saatavilla. Myös palvelujen laatuun (hyvyyteen) kiinnitettiin huomiota. Monessa vastauksessa mainittiin liikkuvat palvelut sekä se, että palveluja olisi saatavilla omaan kotiin. Vastauksissa mainittiin myös kasvokkain saatavien palvelujen tärkeys. Vaikka digitalisten välineiden ja teknologian hyödyntäminen on kasvava trendi, niillä ei kokonaan voi korvata henkilökohtaista palvelua.

Rakennetun ympäristön osalta esiin nousi vahvasti esteettömyyden tärkeys. Myös monimuotoiset asumisratkaisut ja -muodot mainittiin usein. Seniorikoteja tai -kyliä ja mahdollisuuksia yhteisölliseen asumiseen pidettiin hyvinä ratkaisuinä. Myös yhteiset tilat, joissa voi kokoontua ja viettää aikaa yhdessä, nähtiin tärkeinä.

Vastauksissa oli paljon mainintoja myös liittyen sosiaaliseen kanssakäymiseen, yleiseen ilmapiiriin ja asenteisiin. Yhteisöllisyys ja yksinäisyyden torjunta nähtiin yleisesti tärkeinä ikäystävällisen kunnan tunnusmerkeinä. Myös tarpeiden kuuleminen ja ikäihmisten huomioiminen sekä turvallisuus ja tasa-arvoisuus nousivat esiin. Useammassa vastauksessa viitattiin siihen, että ikäihmiset tulisi aiempaa enemmän nähdä yhteiskunnassa ja yhteisöissä voimavarana eikä pelkkänä kustannuksia lisäävänä taakkana.

Vastauksissa mainittiin lisäksi syrjäseudulla asuvien kuntalaisten ja heikoimmassa asemassa olevien huomioiminen, luonnonläheisyys, asumisen kodinomaisuus sekä kuljetus- ja ruokapalvelut.

12. Kuinka neuvosto voisi olla Ikäasumisen MasterPlan -hankkeen apuna ikäihmisille suunnatun kyselyn toteuttamisessa (kyselylomakkeiden levittämisessä kohderyhmälle, vastausten keräämisessä yms.)?

Kyselyyn vastanneiden mielestä he voisivat olla apuna ikäihmisille suunnatun kyselyn toteuttamisessa mm. levittämällä ja viemällä kyselyitä vanhuksille, kiertämällä ikääntyneiden kuntalaisten luona kertomassa asiasta ja auttamalla vastaamisessa silloin, kun se on ikäihmiselle itselleen haasteellista. Myös tiedottamista ja tiedon jakamista pidettiin hyvänä keinona auttaa. Jalkautumista ja mahdollisuutta kiireettömään keskusteluun pidettiin hyvänä. Vastauksissa todettiin myös, että neuvosto ja sen jäsenet eivät tavoita kaikkia vanhuksia.

13. Muita ajatuksia aiheeseen liittyen?

Viimeiseen avoimeen kysymykseen vastaajat esittivät monipuolisesti ajatuksiaan ja näkemyksiään aiheeseen liittyen. Esiin nousi mm. tarve ikäihmisten esteettömälle ryhmäasumiselle. Yhteisölliset asumisen muodot, joissa olisi omat asunnot ja yhteisiä oleskelutiloja nähtiin ihanteellisina. Asuntojen ja harrastusten sekä lääkäri- ja hoivapalvelujen läheisyyttä pidettiin tärkeänä.

Vastauksista nousi esiin myös huolenaiheita koskien mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen siirtymisestä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Tässä nähtiin olevan uhkana, että yhteydenpito ikäihmisiin ja vammais- palvelujen piirissä oleviin heikkenee, eikä tukea mm. hakemusten täyttämiseen olisi välttämättä saatavilla. Myös jo aiempien kysymysten kohdalla usein esiin noussut yksinäisyys mainittiin ikääntyneiden suurena ongelmana. Kuntien omat paikalliset neuvostot nähtiin jatkossa tärkeinä ”ruohonjuuritason” toimijoina, kun hyvinvointialueen yhteiset vanhusneuvostot ja vammaisneuvostot aloittavat toimintansa. Vastauksissa mainittiin myös SavoGrow-kuntien yhteistyön mahdollisuus ja hyöty tulevissa hyvinvointialueen neuvostoissa.

Kyselyn järjestämistä ja ylipäättään ikäihmisten asumisasioita pohtivaa hanketta pidettiin tärkeänä, ajankoh- taisena ja hienona asiana. Kyselystä saatavia tuloksia toivottiin julkistettavan ja hyödynnettävän jatkossa. Tärkeänä pidettiin myös, että tuloksista tiedotetaan erityisesti kuntien viranhaltijoille ja päättäjille.

Uudet vanhus- ja vammaisneuvostot ovat vastikään aloittaneet toimintansa, ja jotkut jäsenet kokivatkin, ettei heillä vielä ole riittävästi tietoa kyselyssä esillä olleista asioista.

Lämmin kiitos kaikille kyselyyn vastanneille.

Ikäasumisen Master Plan

Projektipäällikkö Eija Kaipainen
040 186 3770, eija.kaipainen@savogrow.fi

Suunnittelija Kimmo Salo
044 282 5583, kimmo.salo@vesanto.fi